

Sygn. akt III CZP 31/18

UCHWAŁA

składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego

Dnia 11 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)
SSN Dariusz Dończyk
SSN Anna Kozłowska
SSN Grzegorz Misiurek
SSN Władysław Pawlak
SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)
SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 grudnia 2018 r.,
po rozstrzygnięciu zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego
we wniosku z dnia 29 marca 2018 r.,

"Czy odpis pisma procesowego wniesionego w toku procesu przez profesjonalnego pełnomocnika strony powodowej, które obejmuje rozszerzenie powództwa, podlega doręczeniu pełnomocnikowi strony przeciwnej w sposób przewidziany w art. 132 § 1 k.p.c., czy też znajduje do niego zastosowanie § 1¹ tego przepisu, zobowiązujący pełnomocnika powoda do złożenia odpisu tego pisma w sądzie, w celu jego urzędowego doręczenia stronie przeciwnej?"

podjął uchwałę:

Odpis pisma procesowego zawierającego rozszerzenie powództwa nie podlega doręczeniu na podstawie art. 132 § 1 k.p.c.

UZASADNIENIE

Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego, działając na podstawie art. 60 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1254 ze zm.), wniosła o rozstrzygnięcie przez powiększony skład Sądu Najwyższego przytoczonego na wstępie zagadnienia prawnego, wskazując na występowanie w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozbieżności odnoszących się do sposobu doręczania w toku sprawy pism procesowych zawierających przedmiotową zmianę powództwa, polegającą na rozszerzeniu żądania pozwu lub na wystąpieniu z nowym żądaniem obok już zgłoszonego w pozwie (zmiana ilościowa).

W uchwale z dnia 21 stycznia 2016 r., III CZP 95/15 (OSNC 2017, nr 1, poz. 7) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że odpis pisma procesowego zawierający rozszerzenie powództwa nie podlega doręczeniu na podstawie art. 132 § 1 k.p.c. Stanowisko takie było prezentowane już wcześniej w nauce prawa oraz zostało zaakceptowane w orzecznictwie sądów powszechnych (przykładowo: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 26 listopada 2014 r., I ACa 733/14). W uzasadnieniu tego poglądu wskazuje się, że pismo procesowe powoda zawierające rozszerzenie powództwa (art. 193 § 2¹ k.p.c.) jest pismem wnoszonym „w toku sprawy” w rozumieniu art. 132 § 1 k.p.c., ponieważ zachowana zostaje tożsamość i ciągłość postępowania. Wydaje się więc, że *prima facie* pismo to powinno podlegać bezpośredniemu doręczeniu, o którym mowa w art. 132 § 1 k.p.c. Przeciwno takiej wykładni przemawia jednakże charakter procesowy tego pisma, jego podobieństwo do pism wymienionych w art. 132 § 1¹ k.p.c. oraz argumenty celowościowe i funkcjonalne szczegółowo omówione w uzasadnieniu tej uchwały. We wniosku Pierwszej Prezes Sądu Najwyższego podniesiono także, że w wyroku z dnia 11 lutego 2015 r., I PK 123/14 (OSNP 2016, nr 12, poz. 151), Sąd Najwyższy uznał, iż do odpisu pisma zawierającego rozszerzenie powództwa w sposób polegający na ilościowej zmianie dochodzonej należności (art. 193 § 3 k.p.c.) stosuje się art. 132 § 1 k.p.c. Uzasadnienie tego poglądu opiera się na literalnej wykładni art. 132 § 1 i 1¹ k.p.c. Art. 132 § 1 statuuje zasadę bezpośredniego doręczania wszelkich pism procesowych składanych w toku sprawy za wyjątkiem pism

wymienionych wyczerpująco w § 1¹, w którym nie zawarto sformułowania „w szczególności”. Pismo procesowe zawierające rozszerzenie powództwa nie zostało w nim wymienione, chociaż objęto nim pozew wzajemny. Zgodnie z zasadą *exceptiones non sunt extendendae*, nie ma, w ocenie Sądu Najwyższego, podstaw do rozszerzającej wykładni art. 132 § 1¹ k.p.c. przez zaliczenie pisma zawierającego zmianę ilościową powództwa do pism podlegających doręczeniu przez sąd, zwłaszcza, że nie przewiduje tego także art. 193 § 3 *in fine* k.p.c., określający jedynie moment, w którym powstają przewidziane w art. 193 § 2 k.p.c. skutki doręczenia pozwanemu pisma zawierającego zmianę powództwa i odpowiadającego wymaganiom pozwu.

Prokurator Prokuratury Krajowej wniósł o podjęcie uchwały o następującej treści:

Odpis pisma procesowego zawierający rozszerzenie powództwa nie podlega doręczeniu na podstawie art. 132 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedstawione do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne dotyczy sposobu doręczania pozwanemu, a ściślej pełnomocnikowi procesowemu pozwanego wymienionemu w art. 132 § 1 k.p.c. pisma procesowego pełnomocnika procesowego powoda wymienionego w art. 132 § 1 k.p.c., zawierającego rozszerzenie ilościowe powództwa, stanowiące postać uregulowanej w art. 193 k.p.c. zmiany przedmiotowej powództwa. Stosownie do § 1 tego przepisu, zmiana powództwa jest dopuszczalna, gdy nie wpływa na właściwość sądu. Zmianie może ulec podstawa faktyczna powództwa lub żądanie pozwu lub oba te elementy jednocześnie. Zmiana może mieć charakter ilościowy lub jakościowy. Powód może zatem wystąpić z nowym roszczeniem zamiast lub obok roszczenia pierwotnego albo rozszerzyć żądanie pozwu o dalszą kwotę. Zgodnie z art. 193 § 2¹ k.p.c. z wyjątkiem spraw o roszczenia alimentacyjne, zmiana powództwa może być dokonana jedynie w piśmie procesowym, do którego stosuje się odpowiednio art. 187 k.p.c. Art. 193 § 3 k.p.c. przewiduje, że jeżeli powód występuje z nowym roszczeniem zamiast lub obok roszczenia pierwotnego, skutki przewidziane w artykule poprzedzającym rozpoczynają się z chwilą, w której roszczenie to powód zgłosił na rozprawie w obecności pozwanego, w innych zaś wypadkach z chwilą

doręczenia pozwanemu pisma zawierającego zmianę i odpowiadającego wymaganiom pozwu. Przepis ten wskazuje jedynie na chwilę powstania skutku rozszerzenia powództwa, nie reguluje natomiast sposobu doręczenia pisma procesowego zawierającego oświadczenie powoda o rozszerzeniu powództwa, co oznacza odesłanie do unormowań kodeksu postępowania cywilnego dotyczących doręczeń.

Art. 131 k.p.c. zawiera ogólną regułę, zgodnie z którą doręczeń dokonuje sąd za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1481 ze zm.) osób zatrudnionych w sądzie, komornika lub sądowej służby doręczeniowej. Reguła ta podlega modyfikacji w sytuacji, w której strony są reprezentowane przez pełnomocników procesowych będących adwokatami, radcami prawnymi, rzecznikami patentowymi lub radcami Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Przepis art. 132 § 1 k.p.c. ustanawia bowiem odstępstwo od przyjętej w art. 131 § 1 k.p.c. zasady oficjalności doręczeń (za pośrednictwem sądu) na rzecz doręczeń autonomicznych, zwanych także bezpośrednimi – ze względu na pominięcie udziału sądu w procesie wymiany pism procesowych między pełnomocnikami stron.

Art. 132 k.p.c. przewidywał początkowo, że w toku sprawy adwokaci i radcy prawni mogą doręczać sobie nawzajem pisma bezpośrednio za potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty (§ 1). Doręczenie adresatowi może nastąpić także przez wręczenie mu pisma bezpośrednio w sekretariacie sądu (§ 2).

Obowiązek bezpośrednich doręczeń pism między pełnomocnikami zawodowymi stron wprowadzono po raz pierwszy w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych w art. 479⁹ k.p.c. Przepis ten do dnia jego uchylenia z dniem 3 maja 2012 r., stanowił:

„§ 1. W toku sprawy strona reprezentowana przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa jest obowiązana doręczać odpisy pism procesowych z załącznikami bezpośrednio stronie przeciwnej. Do pisma procesowego wniesionego do sądu strona dołącza dowód doręczenia drugiej stronie odpisu pisma albo dowód wysłania go przesyłką poleconą. Pisma, do których nie dołączono dowodu doręczenia albo dowodu

wysłania przesyłką poleconą, podlegają zwrotowi bez wzywania do usunięcia tego braku.

§ 2. Przepis § 1 nie dotyczy wniesienia pozwu wzajemnego, apelacji, skargi kasacyjnej, zażalenia, sprzeciwu od wyroku zaocznego, sprzeciwu od nakazu zapłaty, zarzutów od nakazu zapłaty, wniosku o zabezpieczenie powództwa i skargi o wznowienie postępowania, które strona jest obowiązana złożyć w sądzie z odpisami dla strony przeciwnej”.

Opisany obowiązek dokonywania bezpośrednich doręczeń, przyjęty na gruncie postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych, został z dniem 19 kwietnia 2010 r. przeniesiony – w drodze nowelizacji art. 132 k.p.c. na mocy ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 45) – do postępowania we wszystkich kategoriach spraw cywilnych. Zmianę tę uzasadniono postulatem obniżenia wydatków budżetowych (sądów) przeznaczanych na finansowanie doręczeń oraz przyspieszenia postępowania cywilnego przez usprawnienie obiegu pism procesowych w oparciu o zaufanie do fachowości i standardów etycznych profesjonalnych pełnomocników procesowych stron.

Z dniem 8 września 2016 r., na mocy ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy- Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1311), ustawodawca wprowadził do art. 132 § 1 k.p.c. kolejną, istotną dla praktyki obrotu prawnego, zmianę, polegającą na umożliwieniu zawodowym pełnomocnikom stron zamieszczenia w podlegającym bezpośredniemu doręczeniu piśmie procesowym jedynie oświadczenia o doręczeniu odpisu tego pisma pełnomocnikowi zawodowemu drugiej strony albo o jego nadaniu przesyłką poleconą – bez konieczności dołączania do pisma dowodu doręczenia lub dowodu nadania przesyłką poleconą. Nowelizacja ta stanowiła realizację postulatów profesjonalnych pełnomocników procesowych, którzy zwracali uwagę na dysfunkcjonalność dwuetapowego nadawania pism procesowych przesyłkami poleconymi. Trzeba przy tym zwrócić uwagę, że art. 132 § 1 k.p.c. w aktualnym brzmieniu nie przewiduje, aby dokonywane, w sposób w nim przewidziany, doręczenia między zawodowymi pełnomocnikami musiały odbywać się za pisemnym potwierdzeniem odbioru, co stanowi rozwiązanie inne od

przyjętego w art. 142 § 1 k.p.c., zgodnie z którym, doręczenie pisma przez sąd jest potwierdzane pisemnie przez odbiorcę albo za pośrednictwem systemu teleinformatycznego operatora pocztowego, o którym mowa w art. 131 § 1, albo dokumentem uzyskanym z systemu teleinformatycznego. W konsekwencji, profesjonalny pełnomocnik procesowy nadający pismo przesyłką poleconą, podobnie jak sąd, nie wie na pewno, czy i kiedy pismo procesowe zostało doręczone adresatowi, choć można to ustalić u operatora pocztowego. Kwestia ta nie pozostaje obojętna z punktu widzenia rozpatrywanego zagadnienia prawnego.

Zgodnie z treścią art. 132 § 1 k.p.c., obowiązek bezpośrednich doręczeń dotyczy pism procesowych, a zatem pism zawierających oświadczenia i wnioski stron składane poza rozprawą (art. 125 § 1 k.p.c.). W ramach ogólnej kategorii pism procesowych należy wyróżnić, między innymi, pisma przygotowawcze (art. 127 k.p.c.) oraz pisma procesowe kwalifikowane, zawierające tak zwane wymagania konstrukcyjne, decydujące o ich szczególnym charakterze prawnym; do pism tego rodzaju należą pozew oraz środki zaskarżenia (por. art. 187, art. 368, art. 397 § 2 w zw. z art. 368, art. 398⁴, art. 424⁵ k.p.c.).

Nie ulega wątpliwości, że bezpośredniemu doręczeniu na podstawie art. 132 § 1 k.p.c., nie podlega pozew, albowiem to dopiero akt jego doręczenia pozwanemu stwarza stan „sprawy w toku”. Nie podlegają tego rodzaju doręczeniu także pisma wymienione w art. 132 § 1¹ k.p.c., a zatem pozew wzajemny, apelacja, skarga kasacyjna, zażalenie, sprzeciw od wyroku zaocznego, sprzeciw od nakazu zapłaty, zarzuty od nakazu zapłaty, wniosek o zabezpieczenie powództwa, skarga o wznowienie postępowania, skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz skarga na orzeczenie referendarza sądowego, które strona jest zobowiązana złożyć w sądzie z odpisami dla strony przeciwnej. Są to albo pisma procesowe, które podlegają wstępnemu sprawdzeniu przez sąd (przewodniczącego) pod kątem zachowania terminu do ich złożenia oraz wymagań formalnych i fiskalnych, która to weryfikacja może prowadzić do ich zwrotu lub odrzucenia, albo pisma, których celem jest zabezpieczenie roszczenia, a zapewnienie skuteczności ich wykonania wymaga, co do zasady, doręczenia pisma przez sąd łącznie z orzeczeniem (por. uchwała z dnia 21 stycznia 2016 r., III CZP 95/15). Są to także pisma, których niewątpliwe ustalenie dnia ich doręczenia

adresatowi ma tak doniosłe skutki dla interesów procesowych stron, że wymaga formalnego potwierdzenia w formie pisemnego dowodu ich doręczenia (art.142 § 1 k.p.c.).

Obowiązek wskazany w art. 132 § 1 k.p.c. obejmuje przede wszystkim pisma przygotowawcze, zatem pisma mające na celu przygotowanie rozprawy, w których strona ma podać zwięźle stan sprawy, wypowiedzieć się co do twierdzeń strony przeciwnej i dowodów przez nią powołanych, wskazać dowody, które mają być przedstawione na rozprawie lub je załączyć. W pismach przygotowawczych strony mogą ponadto wskazywać podstawy prawne swoich żądań lub wniosków (art. 127 k.p.c.). Bezpośrednie doręczenia tego rodzaju pism przygotowawczych nie rodzą większego ryzyka z punktu widzenia przebiegu postępowania, jak również konieczności zapewnienia stronom gwarancji procesowych. Pisma takie nie służą bowiem do wywoływania określonych skutków procesowych, ani tym bardziej materialnoprawnych.

Nietrudno zauważyć, że pismo zawierające rozszerzenie powództwa wywołuje wynikające z art. 192 k.p.c. szczególne skutki zawisłości sprawy w zakresie rozszerzonego żądania. Co więcej, jego doręczenie może wywołać także skutki materialnoprawne (w szczególności skutki wezwania do zapłaty, z czym może wiązać się powstanie uprawnienia do żądania odsetek za opóźnienie). Bezspornie ta kategoria pism procesowych nie została *expressis verbis* wymieniona w art. 132 § 1¹ k.p.c. W okresie obowiązywania przytoczonego wyżej art. 479⁹ k.p.c., w nauce prawa podnoszono, że wyliczenie pism procesowych, których nie dotyczy obowiązek bezpośredniego doręczania ich odpisów stronie przeciwnej, ma charakter wyczerpujący i nie może być interpretowane w sposób rozszerzający. Pismo obejmujące rozszerzenie powództwa nie zostało uwzględnione w art. 132 § 1¹ k.p.c., chociaż wymienia się w tym przepisie pozew wzajemny, co traktuje się jako istotny argument przemawiający za stanowiskiem, że pismo procesowe zawierające rozszerzenie powództwa – w przeciwieństwie do pozwu wzajemnego – podlega bezpośredniemu doręczeniu zgodnie z art. 132 § 1 k.p.c. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2015 r., I PK 123/14).

Trzeba jednak powtórzyć, że doręczenie pozwanemu pisma procesowego rozszerzającego powództwo powoduje - w zakresie objętym rozszerzeniem - skutek prawny powstania stanu zawisłości sprawy w zakresie rozszerzonego powództwa. Podobny skutek wywołuje także doręczenie powodowi-pozwanemu wzajemnemu pozwu wzajemnego pozwanego-powoda wzajemnego (art. 204 § 1 k.p.c.). Zanim to jednak nastąpi, sąd powinien dokonać kontroli wymogów formalnych pisma procesowego zawierającego pozew wzajemny, a w razie braków wezwać stronę do ich uzupełnienia lub poprawienia pisma (art. 130 § 1 k.p.c.). Dopiero prawidłowe doręczenie pozwu, pozwu wzajemnego oraz pisma procesowego rozszerzającego żądanie powoda pozwala na przyjęcie, że pozwanemu znana jest treść tego żądania, przez co posiada on możliwość podjęcia właściwych czynności dla wyrażenia swego stanowiska w sprawie oraz obrony przysługujących mu praw. Tym samym wspólną cechą wszystkich trzech wymienionych pism procesowych jest to, że ze względu na stawiane im wymagania formalne, których weryfikacja należy do sądu, nie można wykluczyć, że mimo sporządzenia ich przez osoby zajmujące się profesjonalnie świadczeniem pomocy prawnej, pojawią się podstawy do odmowy nadania im dalszego biegu (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2014 r., III CZP 47/14, OSNC 2015, nr 5, poz. 59).

W nawiązaniu do poglądów o wyczerpującym katalogu pism podlegających doręczeniu oficjalnemu (przez sąd), w orzecznictwie podnosi się, że istnieją pisma procesowe, które, mimo nie istnienia ku temu wyraźnych podstaw normatywnych, nie podlegają bezpośrednim doręczeniom, chociaż dokonywane są w toku sprawy, a nadto nie zostały uwzględnione w katalogu wyłączeń zawartym w art. 132 § 1¹ k.p.c.

W uchwale z dnia 27 października 2005 r., III CZP 65/05 (OSNC 2006, nr 3, poz. 50), Sąd Najwyższy przyjął, że przewidziany w art. 479⁹ § 1 k.p.c. obowiązek bezpośrednich doręczeń nie dotyczy wniosku pełnomocnika zawodowego strony o sporządzenie i doręczenie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem (art. 328 § 1 k.p.c.). Trzeba jednak wskazać, że w uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy odwołał się bardziej do art. 128 k.p.c. niż do art. 479⁹ k.p.c., wyrażając pogląd, że odpisy jedynie niektórych pism procesowych muszą być doręczone drugiej stronie – co do zasady przez sąd, ale w zakresie wynikającym z przepisów odrębnych (obecnie art.

132 § 1 k.p.c.) w ramach bezpośrednich doręczeń. Także w nowszych orzeczeniach Sądu Najwyższego przyjęto, że art. 132 § 1 k.p.c., dotyczy pism, które wymagają doręczenia przeciwnikowi, gdyż niosą w sobie informacje istotne dla niego w prowadzonym postępowaniu, rzutujące na potrzebę i kierunek podejmowanych czynności procesowych. Pisma zawierające oświadczenia czy wnioski dla drugiej strony obojętne nie podlegają regułom art. 132 § 1 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2017 r., IV CZ 32/17, niepubl.). Nie ma to zatem bezpośredniego znaczenia z punktu widzenia przedmiotu rozpatrywanego zagadnienia prawnego, lecz służy przedstawieniu poglądu, zgodnie z którym, chociaż pismo procesowe zawierające wniosek o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia nie zostało wymienione w art. 132 § 1¹ k.p.c., to nie wystarczy to do przyjęcia *a contrario*, że wniosek ten podlega doręczeniu przeciwnikowi procesowemu na podstawie art. 132 § 1 k.p.c.

Analiza orzeczeń Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych, wydanych po podjęciu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2016 r., III CZP 95/15, wskazuje na aprobatę wyrażonego w niej poglądu (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 12 października 2017 r., I ACa 397/17 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 10 marca 2016 r., I ACa 1345/15). Świadczą o tym także orzeczenia Sądu Najwyższego - Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2017r., III PK 79/16, niepubl.).

Konkludując, należy wskazać na argumenty przemawiające za tym, że pismo procesowe rozszerzające powództwo podlega doręczeniu na podstawie art. 132 § 1 k.p.c. oraz argumenty przeciwko tej tezie.

Za pierwszym poglądem przemawia literalna wykładnia art. 132 § 1¹ k.p.c., która zgodnie z zasadą *exceptiones non sunt extendendae*, może prowadzić do wniosku, że nie ma podstaw do rozszerzającej wykładni art. 132 § 1¹ k.p.c. przez zaliczenie pisma zawierającego zmianę ilościową powództwa do pism podlegających doręczeniu przez sąd. Wyliczenie pism, podlegających doręczeniu oficjalnemu, ma charakter enumeratywny i nie zamieszczenie w nim pisma rozszerzającego powództwo, w sytuacji objęcia tym wyliczeniem pozwu wzajemnego, może prowadzić do wniosku, że jest to świadomy zabieg

ustawodawcy. Nie należy utożsamiać pisma procesowego rozszerzającego powództwo z pozwem, albowiem zgodnie z art. 193 § 2¹ zd. drugie k.p.c. do takiego pisma mają odpowiednie zastosowanie jedynie wymogi dotyczące pozwu (art. 187 k.p.c.), co nie obejmuje sposobu jego doręczenia (przez sąd). Ponadto jest ono pismem wnoszonym „w toku sprawy”, wiąże się ściśle z toczącym się postępowaniem i nie ma wobec niego charakteru autonomicznego. Nie ma podstaw do podnoszenia argumentu, że doręczenie odpisu pisma procesowego rozszerzającego powództwo przez sąd znajduje podstawę także w tym, że pozew nieopłacony podlega zwrotowi. Stosownie do art. 130³ § 2 k.p.c., jeżeli obowiązek uiszczenia lub uzupełnienia opłaty powstał na skutek rozszerzenia lub innej zmiany żądania, z innych przyczyn niż wymienione w § 1, albo po wysłaniu odpisu pisma innym stronom, a w braku takich stron - po wysłaniu zawiadomienia o terminie posiedzenia, przewodniczący wzywa zobowiązanego do uiszczenia należnej opłaty w terminie tygodnia, a jeżeli mieszka on lub ma siedzibę za granicą i nie ma w kraju przedstawiciela - w terminie nie krótszym od miesiąca. W razie bezskutecznego upływu terminu sąd prowadzi sprawę bez wstrzymywania biegu postępowania, a o obowiązku uiszczenia opłaty orzeka w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji, stosując odpowiednio zasady obowiązujące przy zwrocie kosztów procesu.

Za poglądem, że odpis pisma procesowego zawierający rozszerzenie powództwa nie podlega doręczeniu na podstawie art. 132 § 1 k.p.c., przemawiają argumenty natury funkcjonalnej (praktycznej) i aksjologicznej. Niezależnie do zasady ciągłości postępowania – pismo zawierające rozszerzenie powództwa pełni rolę pozwu w zakresie rozszerzonego żądania, skoro musi spełniać wymagania formalne pozwu (art. 187 w zw. z art. 193 § 2¹ k.p.c.). W przypadku doręczeń bezpośrednich – bez kontroli formalnej dokonywanej przez sąd *ex ante* – pozwany, w wyniku otrzymanie tego pisma, w trosce o własny interes, byłby zmuszony do podjęcia obrony przez rozszerzonym powództwem, chociaż ostatecznie sąd mógłby uznać *ex post*, że do skutecznego rozszerzenia powództwa nie doszło. Należy podzielić pogląd przyjęty w uchwale z dnia 21 stycznia 2016 r., III CZP 95/15, że bezpośrednim doręczeniem pism procesowych obejmujących rozszerzenie powództwa sprzeciwia się obowiązek kontroli przez sąd dopuszczalności

rozszerzenia powództwa. Przepis art. 193 § 3 *in fine* k.p.c. powinien chronić pozwanego przed koniecznością podjęcia obrony, jeżeli pismo nie spełnia wymagań pozwu, co jest możliwe tylko wtedy, gdy takiej kontroli dokona sąd przed doręczeniem pozwanemu pisma powoda zawierającego zmianę powództwa. Przy doręczeniu bezpośrednim może się okazać, że strony zaczną już toczyć spór w zakresie rozszerzonego powództwa (w szczególności poprzez złożenie odpowiedzi na rozszerzone powództwo zgodnie z art. 207 § 1 k.p.c.) zanim jeszcze sąd rozstrzygnie, czy na skutek rozszerzenia sprawa podlega przekazaniu innemu sądowi (art. 193 § 2 k.p.c.). W orzecznictwie i nauce prawa akcentuje się także, że przy bardzo liberalnym sposobie dokumentowania bezpośrednich doręczeń pism procesowych, przewidzianym w art. 132 § 1 k.p.c. (brak wymogu uzyskania potwierdzenia odbioru przysyłki poleconej), strona powodowa oraz sąd nie mają informacji, czy i kiedy pismo procesowe zawierające zmianę powództwa zostało doręczone zawodowemu pełnomocnikowi pozwanego. Tymczasem od daty doręczenia pisma zależą nie tylko przewidziane w art. 192 k.p.c. skutki zawisłości sprawy w zakresie rozszerzonego powództwa, ale także ewentualne skutki materialnoprawne. Doręczenie za pośrednictwem sądu pozwala w sposób jednoznaczny ustalić datę doręczenia pozwanemu odpisu pisma zawierającego rozszerzenie powództwa – ze względu na wynikający z art. 142 § 1 k.p.c. wymóg pisemnego potwierdzenia ich odbioru, zapewnia sądowi (przewodniczącemu) wpływ na zarządzanie przebiegiem postępowania, sprzyjając jego szybkości i sprawności, gwarantuje pozwanemu prawo do obrony, dając stronom pewność, że rozszerzenie powództwa było skuteczne, a sprawa nie podlega przekazaniu innemu sądowi.

Z tych względów orzeczono, jak w uchwale.